

OBVEZNICE REPUBLIKE SRBIJE

Kada su, u septembru 2002. godine, u trgovanje na Beogradsku berzu uključene obveznice Republike Srbije za izmirenje obaveza po osnovu devizne štednje građana očekivanja investicione zajednice bila su visoka. U pitanju je bila jedina dugoročna dužnička hartija od vrednosti kojom je u tom trenutku trgovano na Beogradskoj berzi, rejtingovana na najviši stepen sigurnosti, s obzirom na to da je njenu isplatu garantovala Republika Srbija.

Obveznice Republike Srbije predstavljale su, praktično, „naslednice“ obveznica Savezne Republike Jugoslavije, koje su emitovane po osnovu Odluke o emisiji obveznica za izmirenje obaveza po osnovu devizne štednje građana i kojima je na Beogradskoj berzi trgovano od novembra 2001. do septembra 2002. godine. Republika Srbija preuzela je obavezu po osnovu devizne štednje građana od SRJ u avgustu 2002. godine, i po tom osnovu emitovala kratkoročnu obveznicu serije A2002 i četrnaest serija dugoročnih obveznica, sa dospećem svakog 31. maja od 2003. do 2016. godine. U skladu sa ovom odlukom, Republika Srbija je preuzela na sebe isplatu duga od 4,2 milijarde evra (iznos emisije) građanima, čija je devizna štednja ostala neisplaćena iz nekadašnjih banaka. Investiranje u ove hartije od vrednosti bilo je oslobođeno poreza, a pre roka dospeća kupci su ih mogli koristiti za kupovinu akcija preduzeća u procesu svojinske transformacije, kupovinu akcija ovlašćenih banaka i kupovinu stanova, stambenih objekata, poslovnog prostora, zemljišta i druge imovine u državnoj svojini. Navedene i druge dodatne olakšice koje su se odnosile na mogućnost plaćanja poreza i akciza nakon isteka roka dospeća ovih hartija od vrednosti činile su ih atraktivnim tržišnim materijalom ne samo za ostvarivanje zarade po osnovu kupoprodajne razlike u ceni.

Prema podacima sa internet prezentacije Centralnog registra HoV, zaključno sa 19. majem tekuće godine u obveznice je konvertovano 3,7 milijardi evra nekadašnje devizne štednje građana, što čini oko 87% ukupnog obima emisije. Takođe prema podacima sa internet prezentacije Centralnog registra, vrednost prometa ovim hartijama od vrednosti u OTC trgovanju iznosio je 5,8 milijardi evra, dok je ukupan promet obveznicama RS na Beogradskoj berzi iznosio 1,1 milijardi evra. Kuriozitet predstavlja činjenica da je znatno veći promet obveznicama RS zabeležen u OTC trgovanju u odnosu na berzansko trgovanje, iako je trgovanje putem Beogradske berze bilo povoljnije za prodavce, imajući u vidu da su cene obveznica na berzanskom tržištu nekada bile i po desetinu procenata više u odnosu na cene koje su za otkup ovih hartija od vrednosti građanima nudile banke.

Istorijski posmatrano, unapređenja u trgovanju obveznicama RS na Beogradskoj berzi praktično predstavljaju i ključne faze razvoja srpskog tržišta kapitala početkom XXI veka. Kao tada najlikvidnije hartije na Berzi obveznice Republike Srbije su prve hartije za koje je omogućeno trgovanje po metodu kontinuiranog trgovanja. Obveznicama RS se do marta 2003. godine trgovalo dva puta dnevno, metodom preovlađujuće cene, da bi od 19. marta po prvi put počelo kontinuirano trgovanje u okviru elektronskog sistema za trgovanje BELEX, i to za serije A2004, A2005 i A2006. Kontinuirano trgovanje za

sve serije obveznica RS uvedeno je nekoliko dana kasnije, 24. marta 2003, nakon potvrde ispunjavanja uslova likvidnosti ovih hartija od vrednosti i stabilnosti tržišta. Uvođenje metoda kontinuiranog trgovanja u trgovanje obveznicama RS istovremeno je rezultovalo i rastom prosečnog dnevnog prometa i broja transakcija u trgovanju ovim hartijama od vrednosti.

Kao što je već navedeno, ukupan promet obveznicama RS na Beogradskoj berzi u prethodnih četrnaest ipo godina iznosio je 1,1 milijardi evra. Najveće učešće obveznica RS u ukupnom trgovanju na Berzi zabeleženo je 2015. godine, kada su ove hartije u ukupnom prometu učestvovala sa 23,73%. Najveći godišnji promet obveznicama RS ostvaren je, i inače rekordne 2007. godine, u vrednosti od 207 miliona evra. Sa druge strane, najveći broj transakcija u trgovanju ovim hartijama na Berzi zabeležen je 2003. godine, kada je evidentirana 82,81 hiljada transakcija. Prosečna veličina transakcije rasla je sa protekom godina. Prve tri godine trgovanja na Berzi prosečna veličina pojedinačne transakcije kretala se u rasponu od 1.000 do 2.000 evra, dok je u periodu od 2014. do maja 2016. prosečna veličina transakcije porasla na nekoliko desetina hiljada evra, što jasno govori o promenama u strukturi investitora koji su trgovali ovim hartijama od vrednosti na Berzi u korist velikih investitora u poslednjim godinama trgovanja.

Najtrgovanija serija bila je serija A2016, kojom je na Berzi u posmatranom periodu trgovano u iznosu od oko 176 miliona evra, što govori da je u trgovanju ovom serijom ostvareno preko 20% ukupnog prometa obveznicama RS na Berzi. Stopa prinosa na obveznice RS u celokupnom periodu trgovanja kretala se obrnuto proporcionalno sa cenom i približavanjem roka dospeća, ali je, ono što je svakako i najznačajnije, u skoro svakom trenutku trgovanja na Berzi bila jedna od najpovoljnijih investicionih alternativa koje su bile raspoložive investitorima na domaćem tržištu kapitala.

Sa delistiranjem serije A2016 sa Prime Listinga Beogradske berze, 19. maja 2016. godine može se reći da je završena jedna od faza na domaćem tržištu kapitala koja je karakterisana brojim internim unapređenjima, rastućom diversifikacijom tržišta i velikim rastom vrednosti prometa i atraktivnosti tržišnih materijala kojima se trgovalo na domaćoj Berzi.